ادامه از صفحه اول

حذف و احیای روحانی

ایـده «به عقب بازنمی‌گردیم» مـردم را به اجماع رسـاند تا پای صندوق‌های رأی بیایند و از یک اشـتباه تاریخی دیگر جلوگیری کنند. اما آنچه مهم بود، تغییر محسوس خود روحانی در دوره تبلیغات انتخاباتی بود. مردم او را به این باور رساندند که منش سیاسی روحانی دیگـر آن انرژی و کارایی لازم را نـدارد تا جامعه را به تحرک وادارد. اگر روحانـی اعتمادِ مردم را می‌خواهد بایـد همان‌گونه که مردم او را باور کردند او نیز مردم را باور کند. در هنگامه مبارزات انتخاباتی، حسن روحانی هـر روز بیش از پیـش تغییر می‌کرد، از ایـن‌رو در هر سخنرانی مطالبات معوق مردم و حتی رؤیاهایشان از دهان او شنیده می‌شد. گویا این روحانی نبود که حرف می‌زد، مردم به‌جای او سـخن می‌گفتند. روحانی بعد از پیروزی نیز در سـخنرانی خود در همایش ستادهای تبلیغاتـی‌اش صـدای مردم بـود. بی‌تردیـد او دیگر روحانی نماینده مجلس سال‌های ۵۹-۷۹ نبود یا دبیر شـورای امنیت ملی و حتی روحانی سـال ۹۲، مردی مصلحت‌اندیش که بـا احتیاط و محافظه‌کاری حرف می‌زد و گام برمی‌داشـت. روحانی ۹۶ موتور کوچکی است که موتور بزرگ را روشن ساخته و خود به سیطره آن درآمده است. موتور کوچکی که در دل موتور بزرگ حذف و ادغام شد. ایده «به عقب بازنمی‌گردیم» اینک به صدای مردم تبدیل شده و بعید است مردم بگذارند روحانی نیز به عقب، به جایی که شاید در آنجا احساس آرامش و امنیت بیشتری می‌کرد بازگردد، هرچند که در رفتار او تمایلی به عقب‌گرد دیده نمی‌شـود. انتخابات ۹۶ حاوی دو نکته اساسی بود. اول اینکه ایده‌هایی که رئیسی و قالیباف به‌کار گرفتند، دیگر نمی‌تواند مردم را برانگیزاند. دوم آن‌که روحانی و اصلاح‌طلبان می‌دانند بخش قابل‌توجه‌ای از مـردم هنوز به دلیل تنگناهای اقتصادی در موقع لزوم به کسـانی که نگران معیشت آنان هستند، آری خواهند گفت. فارغ از اینکه این ایده‌ها جعلـی یا اصیل باشـد، این نکته محرز اسـت که اگر جریانی توجه جدی به فرودستان جامعه داشته باشد با قدرت به پیروزی خواهد رسید. خوش‌اقبالی روحانی این بود که رئیسی و قالیباف کپی برابر اصل احمدی‌نژاد بودند و در پی جعـل ایده‌های جعلی او. پس صدای مردم تا زمانی از گلوی دولت دوازدهم شـنیده خواهد شد که وضعیت زندگی فرودستان جامعه تغییر جدی کند. این باور غلطی است که مردم بین افزایش یارانه‌ها و توسـعه سیاسی و دموکراسـی دومی را برگزیده‌اند. مردم می‌خواهند با حفـظ وضعیت موجود، ایده‌های جعلی را پس بزنند و با دسـتکاری موتور دولت به آن جهت درست و شـتابِ بیشتری بدهند تا خواسته‌ها و رؤیاهایشـان را محقق سازند. اگر دولت روحانی در این کار مردم را از خودش ناامید کند، بعید اسـت در ۱۴۰۰ مردم فرصتی دوباره به اصلاح‌طلبان بدهند.

سرمایه ملی در اختیار روحانی

آنچه نباید از ورای همه تحلیل‌ها فراموش کرد، فرصت بسیار اندک برای اثبات کارآمدی به مردم و حل مشکلاتی اسـت که آنان به حق انتظار دارند برطرف شود. در این میان مردم شـاهد برخی زمزمه‌ها از سوی طرف مقابل هستند که علاقه‌مند به ادامه تنش‌های انتخاباتی است. بزرگان کشـور و چهره‌های ملی ماننـد رئیس‌جمهور دوران اصلاحات، حجت‌الاسـلام سیدحسـن خمینی، ناطق‌نوری و بسـیاری از چهره‌های شاخص اصلاحات و مسئولان سابق کشـور در فرصت انتخابات، جملگی از دشـواری‌های پیشِ روی دولت با مردم سخن گفتند. بااین‌حال حتی با وجود برخی کارشکنی‌های احتمالی، باید حداکثر تلاش و ظرفیت را برای پاسـخ به مطالبات جامعـه به کار گرفت. حوزه اقتصاد و معیشـت مردم و کارآفرینـی، ارتبـاط سـازنده و بهتر با جهـان برای سرمایه‌گذاری و رونق گردشگری، حفظ امنیت کشور و البته تقویت فرصت‌ها بـرای فعالیت احزاب، صنوف، تشکل‌ها و سمن‌ها به‌ویژه جریانات دانشجویی از جمله اهدافی اسـت که می‌توان با همدلی دولت، مجلس و شـوراها و البته استفاده از مدیران توانمندتر در کابینه و مسئولیت‌های شـهری، به آن دست یافت. مردم، «گام سوم» را استوارتر برداشتند و با همبستگی، منافع ملی را در مقابل زیاده‌خواهی کشورهای منطقه که به دنبال تهدید ایران بودند، حفظ کردند. دنیا از این حجم حضور و همبستگی ملی، پیام‌های لازم را دریافت کرده است. دین‌داری توأم با آزادی، صلح و آرامش و مدارا، عقلانیت و تدبیـر و قانون‌مداری و خردگرایـی، رفاه و ازبین‌بردن فسـاد آرمان اصلاحات و اعتدال و خواست ملی است و حالا این سرمایه ارزشمند در اختیار رئیس‌جمهور قرار گرفته است.

خبر آخر

کشته‌شدن ۱۰۶ غیرنظامی سوری در حمله جنگنده‌های ائتلاف

• در حمـلات جنگنده‌هـای ائتلاف بـه رهبری آمریکا به یکی از شهرهای شرقی سوریه، دست‌کم ۱۰۶ غیرنظامی از جمله ۴۲ کودک کشـته شدند. به گزارش الجزیره به نقل از دیده‌بان حقوق بشـر سوریه مسـتقر در لندن، جنگنده‌های ائتلاف شهر میادین در اسـتان دیرالزور را هدف قرار دادند که از سـال ۲۰۱۳ در تصرف نیروهای داعش اسـت. براسـاس گزارش‌ها خانواده اعضـای داعش نیز در میان کشته‌شـدگان هستند. بااین‌همه تا لحظه تنظیـم این خبر هیچ‌کـدام از ۶۸ عضو ائتلاف به رهبری آمریکا به خبرهای منتشرشـده درباره این حمله واکنشی نشان ندادند.

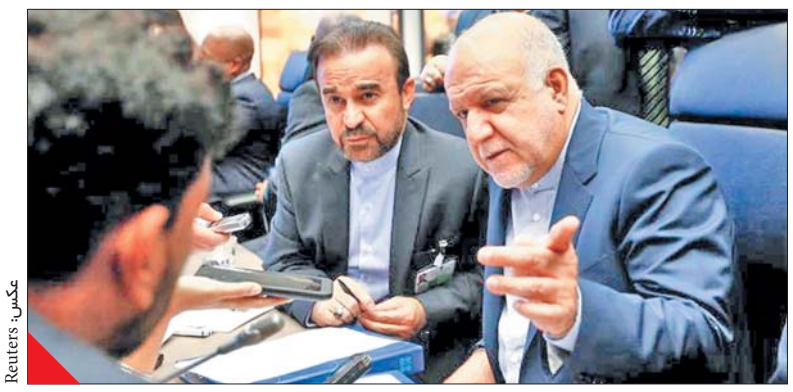

عکس: Reuters

نتیجه انتخابات ایران فضای مذاکره نفتی را مثبت‌تر از دوره قبل کرد

نمایش اقتدار در اوپک

توتال، گس‌پروم، شرکت‌های ایتالیایی و ترک در حاشیه اوپک با زنگنه دیدار کردند

شـرق: توافقی بی‌نظیر و بی‌سـابقه در تاریـخ اوپک در صدوهفتادودومین نشست عادی بین اعضا شکل گرفت. کارشناسان می‌گویند همیشـه آرزو بود که توافقی ۵۰ تا ۶۰ درصدی بین کشـورهای عضو و کشورهای غیرعضو صـورت بگیرد، امـا تاکنون چنین سـطح توافقی انجام نگرفتـه بود؛ توافقی نزدیک بـه صددرصد! بیژن زنگنه، وزیر نفت ایران که تنها برای ۲۴ سـاعت راهی وین شده بود تا در این نشسـت شـرکت کند، مورد استقبال شمار زیادی از شرکت‌های بزرگ و کوچک نفتی قرار گرفته بود. گویا فضای انتخابات ایران سایه‌روشـنی بر این مذاکرات داشـت که به گفته جواد یارجانی، نماینده اسـبق ایران در اوپـک که اکنون نیز در وین حضـور دارد، تلاش برای مذاکره با وزیر نفت ایران در حاشـیه این نشست به نحو چشمگیری افزایش یافته بود که گویی نمایشی از اقتدار ایران در بین دیگر کشـورها را روی پـرده برده بود. بیژن زنگنه در حاشیه این نشست خبر داده بود اگر اوپک برای تمدیـد توافق کاهش تولید نفت، به توافق برسـد، ایران بـه آن احترام می‌گذارد و به آن پایبند خواهد بود. این در حالی است که نشسـت قبلی اوپک بر اصرار ایران برای بازگشت به تولید قبل از تحریم‌ها گذشت و البته بااقتدار به نتیجه نشسـت. او پیش از آنکه اعضای اوپک پشـت درهای بسـته به توافق برسند، گفته بود از هر سه گزینه تمدید توافق، اعم از شـش ماه، ۹ ماه یا ۱۲ ماه، حمایت می‌کند که البته سـرانجام توافق برای مدت ۹ ماه به بار نشسـت. هرچند اعضـای اوپک و کشـورهای غیراوپک با هم توافق کردند تا ۳۰ نوامبر ۲۰۱۷، حدود شـش ماه بعد، دوباره نشسـتی برگزار کنند و اوضاع را مورد بررسی مجدد قـرار دهند. زنگنه همان‌موقع هم بر پیش‌بینی‌ها روی قیمـت ۵۵ تا ۶۰ دلاری نفت تأکید کرده بود که این اظهارنظـر او، با اظهارنظر فعالان ایـن حوزه هم‌خوانی داشـت، هرچند دیدگاه مهدی عسـلی، نماینده سـابق ایـران در اوپک، تا حدودی با این نظر متفاوت اسـت. به گفته عسـلی: «... مجموعه‌ای از عوامل دست به دست هم داده تا کمک کننـد در قیمت‌های پایین‌تر از ۴۵ دلار هم سرمایه‌گذاری بر شـیل‌اویل‌ها منفعت داشته باشد. بنابراین بعید است که قیمت‌ها از ارقام بین ۴۵ تا ۵۰ دلار فاصلـه بگیرند». وزیر نفت ایران پس از حضور مقتدرانه در آخریـن نشسـت اوپک گفت: «این نشسـت نسـبت به نشسـت‌هایی که در سـه سال گذشـته در آن حضور داشـتم، ساده بود و میان اعضا اتفاق‌نظر وجود داشت». بـه گفته او، اختلاف و بحثی وجود نداشـت و نشسـت صـدو هفتـاد و دوم اوپـک در محیطـی آرام برگزار و تصمیم‌ها به‌سـرعت و بدون مشـکل گرفته شد، در این نشسـت آنچه بازار انتظار داشـت و فراتر از تحلیل‌های مطرح‌شـده را انجـام دادیـم. او همچنیـن در مـورد کشورهای غیراوپک هم گفت: «کشورهای غیرعضو اوپک هم در توافق کاهش عرضه همراهی خوبی داشتند، شاید نخسـتین‌بار در تاریخ اوپک است که مراعات اعضا تا این اندازه خوب بوده اسـت و کاهش تولید نفت کشورهای غیرعضـو اوپک بیش از تصـور من بود».زنگنـه درباره میزان پایبندی کشورهای عضو و غیرعضو اوپک به توافق کاهش تولید ۳۰ نوامبر ۲۰۱۶ (دهـم آذرماه ۹۵) اظهار کرد: میـزان پایبندی اعضای اوپـک نزدیک صددرصد و تولیدکنندگان غیرعضو اوپک بالای ۹۰ درصد بوده است. وقتـی از او دربـاره افت قیمت نفت پـس از این توافق پرسیده شـد، گفت: «واکنش بازار نفت تا اندازه‌ای من را شگفت‌زده کرد و شاهد افت قیمت‌ها بودیم، به‌طوری‌که این موضوع سـبب تعجبم شد درحالی‌که نباید این‌گونه پیش می‌رفت، اما ان‌شـاءالله در روزهـای آینده با توجه به مصاحبه‌ها و اظهارنظرهای مطرح‌شـده در کنار اراده اعضای اوپک که تاکنون نشان داده شده است، قیمت‌ها اصلاح شود و بر اساس انتظاری که داشتیم روند افزایشی در پیش گیرد». وزیر نفت ایران درباره اینکه پیش از آغاز نشست ۱۷۲ اوپک شـما اعلام کردید که ایران علاقه‌مند همکاری با شـرکت‌های بزرگ و معتبر دنیاسـت، اظهار کرد: «من به‌صراحت اعلام کردم شـرکت‌های آمریکایی، اگر پیام مردم ایران درک شـود، ایـن بهترین وضع برای مشـارکت اسـت زیرا مردم ایران پیام بسـیار روشنی به جهانیان دادند و قدرتمندان دنیا باید این موضوع را درک کنند؛ ما به همسـایگان خود و جهـان در کمال اقتدار و سـربلندی، پیام صلح و دوستی دادیم». وی درباره اینکه احساس شـما درباره نخسـتین نشسـتی که در دولت یازدهـم در اوپک حضور داشـتید و تولید نفت ایران کم بـود با امروز کـه تولید نفت ایران افزایش یافته اسـت، چیست، گفت: «ما مقتدریم، شـخصی از من پرسید، اگر به شما بگویند که باید تولید خود را کاهش دهید، چه‌کار می‌کنید؟ گفتم، چه کسـی جرئت دارد به ما بگوید تولید خود را کم کنید. مگر کسی در اوپک می‌تواند به ما دستور دهد تولید را کم کنید؟ مگر اینکه تفاهم کنیم و بر مبنای اراده خودمان به آن وفاداریم. کسی جرئت نمی‌کند به ما بگوید تولید خود را کم کنید، ما قوی، مقتدر و سربلندیم و امروز از همیشه مقتدرتر هستیم».

روایت یارجانی از قبل اوپک در گفت‌وگو با «شرق»:

میزان همکاری اعضا واقعا عجیب است

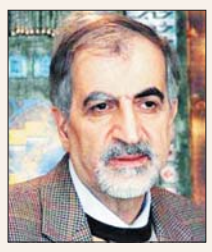

حال‌وهـوای نشسـت ۱۷۲ اوپک چگونه بود؟

نشست اخیر اوپک، بسیار متفاوت از نشسـت نوامبر سـال گذشته بود. علت این مسـئله، هم بـه مذاکرات درون‌اوپکی برای رسیدن به توافق و هم مذاکرات اوپکی‌ها با غیراوپکی‌ها برای دستیابی به فریز نفتی بود و این کار را سـخت می‌کرد. در آن دوره جلسـات طولانی برای رسـیدن به این توافق برگزار شد، اما در نشست دیـروز، بیشـتر صحبت بـر آن بود کـه توافق دوره قبل تمدید شـود یا خیر که در نهایت توافق مطابق پیش‌بینی‌ها به انجام رسید. در نتیجه می‌توان گفت که حال‌وهوای این دوره بسـیار مثبت‌تر از دوره قبل بـود. البته برای هیئـت ایرانی، به علـت اینکه این نشست پس از انتخابات ریاست‌جمهوری بود، بیش از دیگر کشـورها این مثبت‌بودن فضا ملموس بود. نتیجـه این انتخابات و حضور گسـترده مردم، اقتدار ایران را در بین کشورهای دیگر بالا برده بود که امری مشـهود بود. درمجموع می‌توان گفت حال‌وهوای اوپک این دوره، مثل آب‌وهوای بهاری وین خوب بود.

با این اوصاف حاشیه خاصی نداشت؟

خیـر، حضور وزیر نفت ایران گرچـه در این دوره بسـیار کوتاه بود و بیژن زنگنه بیشتر از ۲۴ ساعت به دلیل مشغله کاری نتوانست بماند، اما در کنار نشست اصلـی، مذاکراتی هم با شـرکت‌هایی که مشـتاق به همکاری بـا ایران بودند ماننـد توتال، گس‌پروم، شـرکت‌های ایتالیایی، ترک و... انجام گرفت، هرچند بسیاری دیگر به دلیل فرصت اندک نتوانستند با زنگنه به مذاکره بنشـینند. حتی می‌توان گفت در این دوره، مذاکرات حاشیه‌ای با ایران نسبت به دوره‌های قبل، بسیار چشمگیر بود.

ایران پیش‌تر تثبیت سـقف تولید را نپذیرفته بود و بر بازگشت تولید به قبل از زمان تحریم تأکید داشـت. آیا باز هم زنگنه آن شرط را مطرح کرده یا خیر؟

طبیعی بود که در نشسـت قبلـی، ایران بخواهد بـه دوره پیـش از تحریم‌ها برگـردد، همان‌گونه که عـراق پس از جنگ بـرای بازگشـت در اوپک چنین رخصتـی یافته بود. البتـه این نکتـه را نباید نادیده گرفت که می‌شـد ایران ادعا کند تـوان تولید دارد و می‌تواند به دوره قبل برگـردد، اما عملا نتواند چنین کند، خیلی می‌توانست مشکل‌آفرین باشد، اما کسانی که در صنعت نفت ایران هسـتند، شرایط را با وجود تحریم‌ها، بـرای افزایش تولید آماده نگه داشـتند و این اتفاق سـبب شـد ایران بتواند فقط یک‌سال پس از تحریم‌ها، تقریبا به حد تولید قبل از تحریم برسـد کـه موفقیت بزرگی برای ایران بـود. به‌هرحال ایران توانست در طول مذاکرات نفس‌گیر این خواسته خود را به اعضای اوپک بقبولاند و آنها هم خواست ایران را بپذیرند. هرچند این مذاکرات به اوپک محدود نبود و قبل از برگزاری اوپک ۱۷۱، چندین مذاکره در جلسات طولانی در سطوح کارشناسی و کارشناسی‌ارشد انجام شد که بسیار پیچیده و سخت بود.

اکنون تولید ایران چقدر است؟

صنعت نفت صنعت پیچیده‌ای اسـت. هر سال کشـورهای نفتی به دلایـل طبیعی، افـت تولید را دارنـد، در نتیجه بخشـی از تولیدهـای جدید برای جایگزین‌کردن افت طبیعی اسـت. منابع ثانویه که مورد اسـتناد اوپک هستند اعلام کرده‌اند تولید ایران اکنون در حدود سـه‌میلیون و ۷۵۰ هزار بشـکه در روز اسـت و ایران اعلام کرده در حدود سه‌میلیون و ۸۶۰ هزاربشـکه در روز تولید دارد. در نتیجه اختلاف چندانـی بین این دو آمـار وجود نـدارد و ایران هم برنامه‌های توسـعه‌ای خود را دنبال می‌کند. هرچنـد میزان تولیـد ایران دیگر نمی‌تواند در همین سطح باقی بماند، مگر اینکـه قراردادهای نفتی به ثمر بنشـینند و کم‌کم ایران بتواند به برنامه‌ای که بـرای افزایش تولید در طول برنامه دارد دست یابد. آنچه کشـورها را در اوپک مقتـدر می‌کند، توان تولید هر کشور عضو است و بر اساس آن به هر کشور توجه می‌شـود. این روند برای خارج از اوپک هم معنادار اسـت. علت اینکه اکنون روسـیه برای اوپک بسـیار دارای اهمیت است، آن است که گرچه ذخایر این کشـور از ایران کمتر است، اما تولید نفت آن نزدیک به ۱۱ میلیون بشـکه در روز اسـت و پیرو آن، صادرات نفتی بالایی دارد و به همین نسبت هم توجه بیشتری به این کشور می‌شود. آن هم به‌خاطر آنکه توانسـته تـوان تولید خـود را بالا نگـه دارد. به‌هرحال ایـران برای افزایش توان تولید خود تلاش می‌کند، اما شـک نکنید رقبای ایران؛ چه سیاسـی و چه اقتصادی، به هر وسیله‌ای دست می‌زنند تا ایران نتواند برنامه‌های توسـعه‌ای خود را دنبال کند. سفر ترامپ و تهدیدهای ایران از سوی او هم همین است که سرمایه‌گذاران خارجی را از آمدن به ایران بترسانند. تولیدکنندگان بزرگ نفت هم دوست ندارند ایران به آنچه در توان دارد دسـت پیدا کنـد. به‌هرحال باید تلاش کنیم صنعت نفت ایران که ملی‌ترین صنعت ایران محسوب می‌شود، بتواند نقش خود را ایفا کند و این درآمد، به وسیله‌ای برای توسعه اقتصادی ایران تبدیل شود. این نکته را اضافه کنم که صرفا افزایش تولید نفـت و درآمـد حاصـل از آن دارای اهمیت نیست. بسیار مهم است که درآمدهای حاصل از آن را چگونـه بتوانیم مصرف کنیم. آیـا این درآمد برای اداره زندگی روزمره مردم خرج می‌شـود یا اینکه به سرمایه و ثروت روی زمین تبدیل می‌شود؟

آیا در این نشسـت در تولید کشورهای دیگر تغییر ایجاد شد؟

من سال‌هاسـت اخبـار اوپک را دنبـال می‌کنم و مسـئولیت نمایندگـی ایـران را چندیـن دوره، از زمان آقای آقازاده در اوپک داشـتم و پنج سـال، در دبیرخانـه اوپک، در اداره تحقیـق بازار نفت حضور داشـتم. برهمین‌اسـاس به ضرس قاطع می‌گویم ایـن رقم پایبندی به تعهد کـه نزدیک به صددرصد اسـت، تاکنون در اوپک سـابقه نداشـته است. این میزان همکاری، واقعا عجیب اسـت. یک زمانی ۵۰ تا ۶۰ درصـد توافق در اوپک، رقمی بـالا بود. از آن مهم‌تر همکاری اعضای غیراوپک اسـت. در گذشته ایـن آرزوی اوپک بود که اعضـای غیراوپک به چنین تصمیم‌گیری‌هایی ملحق شـوند، امـا اکنون نه‌تنها ملحق شـده‌اند، بلکـه همکاری چشـمگیری هم داشتند. به نظر می‌رسد چشم تولیدکنندگان نفت در جهان از سـقوط فاجعه‌آمیز قیمت نفـت در ژانویه سـال ۲۰۱۶ و افـت قیمت به زیر ۳۰ دلار ترسـیده و به این نتیجه رسـیده‌اند که باید با هم همکاری کنند. به‌هرحال ایـن اقدام، هم درآمد کشـورها را کاهش می‌دهد و هم سرمایه‌گذاری را دچار افت می‌کند که می‌تواند منجر به افزایش بی‌سابقه نفت در دو سال آینده شـود. در نتیجه این همکاری بی‌نظیر اسـت و امیدوارم ادامه پیدا کند.

تصمیم روسیه و عربسـتان حدود یک هفته قبل از نشسـت اوپک مبنی‌بر تداوم فریز، چقدر روی تصمیم‌گیـری اوپک تأثیرگـذار بوده؟ آیا نمی‌توان گفت این دو کشور لیدری بازار نفت و اوپک را برعهده دارند؟

ادامه در صفحه ۱۸

تحلیل نشست اوپک در گفت‌وگو با عسلی:

شیل اویل‌ها با ۴۵ دلار هم سود آورند

شما سال‌ها اسـت که فضای حاکم بـر تصمیم‌گیری‌های حوزه نفـت و گاز را از نزدیـک مانیتور می‌کنید؛ براساس‌این فضای کلی حاکم بر نشسـت اوپک را چگونه دیدید؟

به نظر می‌رسـد تقریبـا یکی، دو هفته پیش از کنفرانس ماه می ۲۰۱۷ وزرای اوپک نتیجه آن تعیین شـده بـود؛ یعنی تداوم توافق ۳۰ نوامبر سال پیش که سپس در دهم دسامبر با توافقی که با ۱۱ کشـور تولیدکننده غیر اوپک انجام و تقویت شـد. مقام‌های مرتبط کشورهای عضو که در مورد کنفرانس اظهار نظر کـرده بودند، از جمله وزیر نفت ایران، حمایت خود از تمدید توافق را اعلام کرده بودنـد. همین اتفاق هم رخ داد. اگر به خاطر داشـته باشید، حدود یک هفته پیش در حاشیه کنفرانس چین (ابتکار جاده و کمربند) وزرای نفت عربسـتان و انرژی روسـیه بیانیه مشترکی دادند و در آن از تمدید قرارداد سال گذشته حمایت کردند. در آن بیانیه اظهار نظر شده بود که توافق سال گذشته ۹ ماه دیگر تمدید شود. پس از آن هـم اظهار نظرهایی که وزرای کشـورهای مهم اوپک مانند ایران، عراق، کویت، ونزوئلا و... داشتند همه نشـان می‌داد که این کشـورها نیز با تمدید موافق‌اند. بیشـتر تحلیلگران بازار نفت هم معتقد بودند که این توافق تمدید می‌شـود که همین اتفاق هـم رخ داد. البته بحث‌هایی بود که آیا توافق تا پایان سـال تمدید شـود یا برای یک سـال یا ۹ ماه آینده یعنی از جولای تا مارس سـال آینده که این مورد اخیر در کنفرانس به تصویب رسید. ضرورت تمدید توافق سال قبل این بود که هدف اصلی آن توافق هنوز به دست نیامده است. هـدف اصلی توافق سـال آن بود که مـازاد انبارهای نفتی تجـاری جهان را حذف کنند و سـطح انبارها را به متوسـط سطح انبارهای تجاری در سال‌های پیش کاهش دهند. اما این اتفاق رخ نداد و بررسی‌هایی که اکنون از بازار انجام و منتشـر شـده نشان می‌دهد که سطح این انبارها هنوز حدود ۲۵۰ تا ۲۷۰ میلیون بشکه بالاتر از سـطح پنج سال گذشته است. به همین دلیل اینها تصمیم گرفتند که توافق سال پیش را تمدید کنند.

نکته‌ای که دراین‌میان عجیب بوده و حتی وزیر نفت هم گفته که از این موضوع «شگفت‌زده» شد، این بوده که پس از آنکه این تصمیم گرفته می‌شود، قیمت نفت جهان افت می‌کند. چرا این اتفاق رخ می‌دهد؟

البتـه به احتمال زیـاد این کاهش موقت باشـد؛ قیمت‌ها تا دو روز پیـش از کنفرانس در حال افزایش بود. این پرسـش مطرح می‌شـد که آیا اعضای اوپک باز هم میزان کاهـش را افزایش می‌دهند یا خیر؟ به این معنا که برخی پیشنهاد دادند از آنجا که همچنان با مازاد عرضه نفت مواجه هسـتیم (هم‌اکنون حدود ۵۰۰ هزار بشکه مازاد عرضه نفت در بازار وجود دارد) ممکن اسـت اوپک و غیراوپـک در کنفرانس تصمیم بگیرند که مقدار کاهش را افزایش دهند؛ یعنی کاهش یک‌میلیـون‌و ۲۰۰ هزار بشـکه‌ای را افزایش دهند؛ اما زمانـی که تصمیم بر تمدید ۹ ماهه توافق سـال قبل گذاشـته شـد با توجه به مازاد کنونی نفـت در بازار قیمت‌ها اندکی کاهش یافت که البته به تدریج به روند قبلی بازگشت؛ گزارش‌ها نشان می‌دهد که تقاضا برای نفت اوپک کمتر از میزان برآوردشـده است زیرا از یک سـو تولید نفت در آمریکا، برزیل، دریای شمال و کانادا افزایش یافته اسـت و هم تقاضا در کشورهایی چون آلمـان، آمریکا و ترکیه و هندوسـتان کمتر از مقداری بود که پیش‌بینی شده بود. اینها باعث شد بازار به این نتیجه برسـد که تمدید توافق سال قبل توسط اوپک و غیراوپک به تنهایی قادر نیسـت مازاد عرضه را از بازار حذف کند. اما باید توجـه کرد توافق بر سـر کاهش بیشـتر تولید توسـط کشـورهای اوپـک و غیراوپک هم به سـادگی نیست و زمینه‌سـازی زیادی لازم دارد. شـاید اگر مازاد عرضه نفت ادامه یافت در کنفرانس آینده اوپک در این مورد بحث و تصمیم‌گیری شود.

ایـران پیـش از اینهـا فریـز را نمی‌پذیرفت و بیان می‌کرد که باید به تولید پیش از زمان تحریم‌ها یعنی حدود چهارونیم میلیون بشکه در روز دست پیدا کنیم. آیا آقای زنگنه این را بازهم در نشست مطرح کرده بود یا نه ؟

ایران پیش‌ازایـن هرگز برای شـرکت در فریز رقم چهارونیم میلیون بشکه را اعلام نکرده بود، بلکه گفته بود ما باید به ظرفیت‌های پیش از تحریم بازگردیم.

شـرایط قبل از تحریم هم صرفـا مقدار تولید نبود بلکه نسـبت تولید ایران به کل بازار یـا تولید اوپک و نسبت به تولید کشورهای دیگر مانند عربستان و حتی عراق را هم می‌توانستیم در نظر بگیریم. برای شرکت در فریز رقم چهارونیم میلیون بشکه را اعلام نکرده بود. درباره توافق سال قبل اوپک که ایران آن را پذیرفت، به این صورت بود که در آن زمان ایران حدود ۳.۷ میلیون بشـکه نفت تولید می‌کرد. اوپک به توافق رسیده بود که هر کشـور تولید خود را نسبت به سقف تولید اکتبر سـال ۲۰۱۶ ۴.۵ درصد کاهش دهد. اما ایـران این را نپذیرفت و فقط قبول کرد که سـهمیه ایران نسبت به اوج تولید کشـور در سال‌های قبل محاسبه شود. اوج تولید ایران در سـال‌های قبل از تحریم بر اساس منابع ثانویه نزدیک. چهار میلیون بشکه گزارش شده بود و در نتیجه قرار شـد ایران تا ۳.۸ میلیون بشـکه در روز بتواند تولید کند که حدود صد هزار بشکه بیشتر از تولید واقعی کشور در آن زمان بود. تاکنون شرایط به گونه‌ای پیش رفته که امروز تولید ایران در سطح چهار میلیون و ۸۰۰ هزار بشکه است.

خب؛ بااین‌حساب به گمان شما ایران فریزهای احتمالی بعدی را رد می‌کند یا خیر؟

ایـران اکنون به همان شـرایط پیـش از تحریم‌ها نزدیک می‌شود؛ اگر بتوانیم در شش ماه آینده ظرفیت تولیـد خود را افزایش دهیم، و بـه بیش از اوج تولید سال‌های گذشته برسیم، بالطبع می‌توانیم مذاکره کرده و سقف تولید خود را بالا ببریم. هرچند موضوع ساده‌ای نخواهد بود. البته اگر تقاضای جهانی اینچنین که ممکن اسـت تا زمانی اصلا نفت بالاتر رفته و عرضه غیراوپک محدود شـود، بالطبع پذیرش افزایش سقف تولید ما هم آسان‌تر خواهد بود.

پرسـش دیگر درباره توافقی است که در همین نشسـت بین اعضا رخ داد. شـما گمان می‌کنید با تصمیمی که گرفته شـد، در ماه‌های آینده قیمت جهانی نفت به چه شـکلی خواهد بـود؟ در واقع برایند شما از بهای نفت چیست؟

به نظـر می‌رسـد که قیمـت نفت تقریبـا حول قیمت‌هایـی تا حـدودی تثبیت شـود. در واقع بعید اسـت که قیمت در ماه‌های بعد زیـاد از قیمت‌های فعلی فاصله بگیرد. همان‌طور که گفته شد، هم‌اکنون تولید نفت شیل آمریکا بسـیار انعطاف‌پذیر است و از فصل چهارم سـال میلادی قبل در حال افزایش است به‌طوری‌که به اوج تولید خود در تابسـتان سـال قبل نزدیک می‌شود.

پرسش دیگر درباره توافقی است که در همین نشست بین اعضا رخ داد. شـما گمان می‌کنید با تصمیمی که گرفته شـد، در ماه‌های آینده قیمت جهانی نفت به چه شـکلی خواهد بـود؟ در واقع برایند شما از بهای نفت چیست؟

ادامه در صفحه ۱۷

دیدگاه

احیای دوباره اوپک

محمد ابراهیمی . کارشناس نفت

• اواخـر نوامبـر سـال گذشـته میلادی بـود که کشورهای عضو سازمان صادرکنندگان نفت (اوپک) بـا توجه بـه وضعیت نابسـامان آن روزهـای بازار نفت، تصمیم گرفتند میـزان تولید خود را روزانه ۱.۲ میلیون بشـکه در روز کاهش دهنـد؛ تصمیمی که موافقت با کاهـش تولید روزانه ۶۰۰هزاربشـکه‌ای سـایر صادرکنندگان غیراوپکی نفت را هم به همراه داشت تا بارقه‌های امید بر بازار روبه‌افول نفت بتابد. اثرات تصمیم تاریخی اوپک از سه منظر قابل بررسی بـود؛ اول اینکه با وجود توافق اعضا بر کاهش تولید از ژانویه ۲۰۱۷، جو روانی ایجادشـده بلافاصله مؤثر افتاد و قیمت نفت در بازارهای جهانی افزایش یافت. اثر دوم این توافق که با روند مثبت اجرائی‌شـدن آن و پایبندی پذیرفتنی کشـورها (یعنی پذیرش کاهش تولید) همراه شـد، باعث شـد دغدغه کشـورهای صادرکننـده که عمدتـا معطوف بـه فزونی عرضه بر تقاضا بـود، «تا حدی» مرتفع شـود.اما مهم‌ترین تأثیر این توافـق، کاهش تولید از دیدگاه بسـیاری از صاحب‌نظران «احیای مجدد اوپک» پس از سـال‌ها انفعال در بازار جهانی نفت بود.با وجود نشـانه‌های مثبـت بازار، پایبندی اعضا بـر رعایت برنامه کاهش تولیـد از ابهامات جدی تحلیلگران بود. نشـانه‌های مثبت در مقابل سوءسابقه کشورهای اوپک - حداقل از سـال ۲۰۰۸ به بعد _ در زمینه اجـرای تعهدات، فضایـی آکنده از بیم و امید بر بـازار حاکم کرده بود. امید به کاهش تولید و موازنه بیشـتر عرضه و تقاضا و درعین‌حـال نیز فضـای بیم‌آلودی از اجرانشـدن تصمیمات و متعاقب آن شکسـت سـنگین‌تر برای اوپک و سقوط یکباره قیمت جهانی نفت خام وجود داشت.اما گذر زمان نشان داد جنبه‌های مثبت فضای آن‌روزها، قوی‌تـر از نگرانی‌ها اسـت و گزارش‌های منتشرشـده سـازمان کشـورهای صادرکننده نفت، حکایت از آن داشـت که در پایان زمان شـش‌ماهه کاهش تولیـد، پایبندی صادرکننـدگان عضو اوپک، روسـیه و سـایر بازیگران مهم به اندازه پذیرفتنی‌ای بوده است.طبق گزارش‌های رسـمی، تثبیت قیمت نفت در سـطح بالای ۵۰ دلار در این دوره، وضعیت درآمدهـای کشـورهای تولیدکننـده را (کـه اغلب وابستگی شـدید به درآمدهای نفتی دارند) تا اندازه زیادی پایدار کرده اسـت.این تثبیـت قیمت‌ها که با وجـود تهدیدهای بالقوه ماننـد افزایش ذخایر نفتی ایالات متحده آمریکا و تولید نفت شـیل ایجاد شـده بـود، اوپکی‌ها را مجاب کرد تا در سـایه هم‌گرایی و درک شرایط بازار، صدوهفتادودومین نشست خود را با محوریت تمدید طرح کاهـش تولید آغاز کنند.اما نشست اخیر کشورهای صادرکننده نفت عضو اوپک، این بار نشانی از تنش‌ها و اختلافات جلسات قبلی را نداشـت و اکثریت اعضا بر لزوم تمدید توافق کاهش هم‌نظر بودند و شـاید عمده‌ترین موضوع بحث‌شده میان کشـورها، مـدت تمدید طـرح بود.تعدادی از کشـورها پیشـنهاد تمدید ۹ماهه کاهـش تولید را ارائه کردند، عده‌ای هم بر سـناریوی اولیه که همان اسـتمرار طرح برای شـش ماه بود، تأکید ورزیدند و زمزمه‌هایی نیز درباره تمدید یک‌ساله توافق به‌گوش رسـید.در چنین شـرایطی بـود که پیشـنهاد تمدید توافقات نشسـت ۱۷۱ اوپک با امید به پایبندی اعضا و کاهش تولید سایر کشورهای تولیدکننده در جلسه ۱۷۲ وزرای نفت و انرژی مورد توافق قرار گرفت تا به شرط حفظ این کاهش تولید و استمرار همکاری سایر کشورهای تولیدکننده، قدری بیشتر از فزونی عرضه بر تقاضای نفت خام در جهان کاسته شود.

شـاید نگاه برخـی کارشناسـان مالی بـر اثرات اقتصادی تصمیم کشـورهای عضو اوپک و تغییرات قیمـت جهانی نفت خام متمرکز شـود؛ اما بیشـتر تحلیلگـران حوزه انرژی، وجه غالـب چندماهه این حوزه را بازگرداندن خون تازه به شـریان‌های حیاتی این سازمان بین‌المللی نفتی دانسته و این همسویی در این سـطح و اتفاق نظر در این انـدازه را رویدادی کم‌نظیر قلمداد می‌کنند. اتفاقی که با وجود کسـری شـدید بودجه اکثـر اعضا، به‌ویژه کشـورهایی مانند عربسـتان سعودی و آمادگی کشـورهایی مثل عراق برای افزایش تولید خود، اتخاذ شد و عزم اوپکی‌ها بر بازگشت عقلانیت به این سازمان نمایان‌تر و بازگشت به اصالت و روح اوپک را تسریع کرد.به‌هرحال، آنچه در تحلیل تمام این تحولات عرصه انرژی جهان محل توجه فعالان داخلی قرار دارد، بازگشت سقف تولید نفت کشور به سـطح قبل از تحریم‌های بین‌المللی است. امری که علاوه بر دستاوردهای جهانی توافق اوپک برای تک‌تک اعضا، مزیت ویژه‌ای را نیز نصیب ایران کرد که همان الزام‌نداشـتن کشور به کاهش یا توقف تولید در سـطوح پایین